

Rolnummer 926
Arrest nr. 6/97 van 19 februari 1997

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 4, §2, van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 5 april 1995 « tot wijziging van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap om de organisatie van een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde te organiseren, en andere bepalingen betreffende de universiteiten », ingesteld door de v.z.w. Belgisch Verbond der Syndicale Artsenkamers.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters P. Martens, G. De Baets, E. Cerexhe, A. Arts en R. Henneuse, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 26 januari 1996 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 29 januari 1996, heeft de v.z.w. Belgisch Verbond der Syndicale Artsenkamers, met maatschappelijke zetel te 1050 Brussel, Boondaalsesteenweg 6, beroep tot vernietiging ingesteld van artikel 4, § 2, van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 5 april 1995 « tot wijziging van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap om de organisatie van een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde te organiseren, en andere bepalingen betreffende de universiteiten », bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 juli 1995.

II. *De rechtspleging*

Bij beschikking van 29 januari 1996 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is kennisgegeven overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet bij op 8 februari 1996 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 februari 1996.

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 25 maart 1996 ter post aangetekende brief;
- de Franse Gemeenschapsregering, Surllet de Chokierplein 15-17, 1000 Brussel, bij op 25 maart 1996 ter post aangetekende brief;
- de Vlaamse Regering, Martelaarsplein 19, 1000 Brussel, bij op 25 maart 1996 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 30 april 1996 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- de verzoekende partij, bij op 29 mei 1996 ter post aangetekende brief;
- de Vlaamse Regering, bij op 29 mei 1996 ter post aangetekende brief;
- de Franse Gemeenschapsregering, bij op 30 mei 1996 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 27 juni 1996 en van 23 januari 1997 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 26 januari 1997 en 26 juli 1997.

Bij beschikking van 10 juli 1996 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting

bepaald op 3 oktober 1996.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 11 juli 1996 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 3 oktober 1996 :

- zijn verschenen :

. Mr. E. Thiry, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekende partij;

. Mr. T. Balthazar, advocaat bij de balie te Gent, voor de Ministerraad;

. Mr. J. Bourtembourg, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Franse Gemeenschapsregering;

. Mr. P. Devers, advocaat bij de balie te Gent, voor de Vlaamse Regering;

- hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en G. De Baets verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd in de Franse taal overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de bestreden bepaling*

Het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap (*Belgisch Staatsblad*, 4 juli 1991) bevat een hoofdstuk III (« Academisch onderwijs »), waarvan afdeling 3 getiteld is « Opleidingsprogramma en studieomvang ». Die afdeling bevat een artikel 14, dat, na de wijziging ervan bij artikel 113 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 21 december 1994 betreffende het onderwijs VI (*Belgisch Staatsblad*, 16 maart 1995) en bij artikel 4, § 1, van het bestreden decreet, als volgt luidt :

« Behalve in de hierna bepaalde gevallen omvat elke cyclus van een academische opleiding twee studiejaren.

De opleidingscyclus van kandidaat in de godgeleerdheid, kandidaat-arts, kandidaat-dierenarts, licentiaat in de rechten, licentiaat in de psychologische en pedagogische wetenschappen, handelsingenieur, bio-ingenieur, burgerlijk ingenieur, burgerlijk ingenieur-architect, apotheker, tandarts en dierenarts omvat drie studiejaren en de opleidingscyclus van arts vier studiejaren.

De opleiding van een licentiaat in het notariaat bedraagt één studiejaar. »

De Raad van de Europese Gemeenschappen heeft op 5 april 1993 een richtlijn 93/16/EEG aangenomen, waarvan titel IV betrekking heeft op de verplichting een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde in te voeren. Artikel 31, lid 1, d), van die richtlijn vereist dat de kandidaat aan de beroepsactiviteiten deelneemt en in de verantwoordelijkheden deelt van degenen met wie hij werkt.

Het gedeeltelijk aangevochten decreet van 5 april 1995 beoogt die specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde te organiseren. Het bevat te dien einde verschillende bepalingen, en met name een artikel 2, dat het volgende lid toevoegt aan artikel 7 van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap :

« De specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde is een academische opleiding volgend op de academische opleiding tot arts en wordt bekrachtigd met een academische graad van huis arts. »

Hetzelfde aangevochten decreet bevat een artikel 3, dat aan artikel 11 van het decreet van 12 juni 1991 twee leden toevoegt, die als volgt luiden :

« Het gezamenlijke onderwijsprogramma van de eerste cyclus van de opleiding tot arts en van de eerste drie studiejaar van de tweede cyclus van deze opleiding, moet voldoen aan de vereisten bepaald in de Europese richtlijn van 5 april 1993, 93/16/EEG, Titel IV, welke in bijlage I is gevoegd. De geslaagden voor het jaarexamen van het derde studiejaar van de tweede cyclus krijgen van het universiteitsbestuur een certificaat dat bevestigt dat zij met goed gevolg de opleidingscyclus, bedoeld in artikel 23 van de hiervoor vermelde richtlijn, hebben voltooid, welke in bijlage II is gevoegd.

In het vierde studiejaar van de tweede cyclus van de opleiding tot arts kan het universiteitsbestuur meerdere zwaartepunten aanbieden waaronder ten minste het zwaartepunt 'huis artsgeneeskunde '. Dit vierde studiejaar met het zwaartepunt huisartsgeneeskunde is het eerste studiejaar van de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde zoals bedoeld in titel IV van de Europese richtlijn van 5 april 1993, 93/16/EEG. »

Geen van de voorafgaande bepalingen maakt het voorwerp uit van het beroep tot vernietiging.

Enkel artikel 4, § 2, van het decreet van 5 april 1995, dat het eerder weergegeven artikel 14 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juni 1991 aanvult met een vierde lid, maakt het voorwerp uit van het beroep. Die bepaling luid :

« De totale studieomvang van de opleiding in de huisartsgeneeskunde bedraagt drie studiejaar, namelijk het vierde studiejaar van de tweede cyclus van de opleiding tot arts en de twee studiejaar van de opleiding in de huisartsgeneeskunde. »

IV. *In rechte*

- A -

Verzoekschrift

A.1.1. De verzoekende partij is een representatieve organisatie van het medisch corps. Vermits de bestreden bepaling een discriminatie in het leven roept onder de huis artsen, heeft zij er belang bij de vernietiging ervan te verkrijgen.

A.1.2. Het bestreden decreet wordt aangevuld door de Europese richtlijn van 5 april 1993, die met name betrekking heeft op de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde. Die richtlijn krijgt daardoor kracht van wet in het Belgische recht. Artikel 31, lid 1, d), van die richtlijn eist een deelname van de kandidaat aan de beroepsactiviteiten en in de verantwoordelijkheden van de personen met wie hij werkt. Een dergelijke deelname is enkel toegestaan aan de houders van het diploma bedoeld in het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de paramedische beroepen en de geneeskundige commissies, een diploma waarover de studenten van het vierde jaar van de tweede cyclus (het

zevende jaar) niet beschikken. Krachtens de bestreden bepaling vangt de specifieke opleidingscyclus in de huisartsgeneeskunde evenwel reeds aan in dat vierde jaar van de tweede cyclus.

De bestreden bepaling voert bijgevolg een afwijking in van de Europese richtlijn, door aan die studenten die niet gemachtigd zijn om die medische verantwoordelijkheden op zich te nemen, toegang tot de specifieke opleiding te verlenen. Die afwijking roept aldus een discriminatie in het leven tussen de kandidaten voor die specifieke opleiding in de Vlaamse Gemeenschap en de kandidaten aan wie het is toegestaan die opleiding aan te vangen in de andere gemeenschappen.

Memorie van de Vlaamse Regering

A.2.1. Na het onderwerp van het aangevochten decreet en de algemene opzet ervan te hebben uiteengezet, betoogt de Vlaamse Regering dat de artsen pas na het diploma van arts te hebben behaald, dit wil zeggen na afloop van de zeven studiejaren (op het einde van het vierde jaar van de tweede cyclus), als huisarts in opleiding bezoldigde beroepsactiviteiten kunnen uitoefenen.

A.2.2. Het Hof is niet bevoegd om de overeenstemming van de bestreden bepaling met het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 en met de richtlijn van 5 april 1993 te onderzoeken.

A.2.3. De verzoekster heeft geen belang bij het middel, noch bijgevolg bij het beroep : de regeling die de studenten van het vierde jaar van de tweede cyclus (het zevende jaar) de mogelijkheid biedt de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde aan te vangen, die, volgens de verzoekende partij, een discriminatie in het leven roept, vindt haar oorsprong niet in de bestreden bepaling (artikel 14, vierde lid, van het decreet van 12 juni 1991, ingevoegd bij artikel 4, § 2, van het decreet van 5 april 1995), maar wel in artikel 11, derde en vierde lid, van het decreet van 12 juni 1991, ingevoegd bij artikel 3 van het decreet van 5 april 1995.

A.2.4. Bovendien geeft het middel niet aan waarin de vermeende ongelijkheid bestaat. De Franse Gemeenschap is nog niet wetgevend opgetreden in die aangelegenheid, zodat de aangevoerde discriminatie slechts een toekomsthypothese zou vormen.

A.2.5. Dat onderscheid tussen de studenten van de ene gemeenschap en die van de andere gemeenschap vloeit voort uit de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling. In die aangelegenheid gaat de vergelijking des te minder op, daar de Europese richtlijn de Staten de keuze laat om de specifieke opleiding te organiseren, ofwel binnen het kader van de basisopleiding van arts, ofwel buiten dat kader (eenentwintigste overweging van de aanhef van de richtlijn). De Vlaamse Gemeenschap heeft die keuze gemaakt door één jaar van de specifieke opleiding in de basisopleiding van arts te integreren en de twee andere jaren van die specifieke opleiding erbuiten te houden.

Memorie van de Ministerraad

A.3.1. Uit het aangevochten decreet en uit de Europese richtlijn van 5 april 1993 waarnaar het verwijst, en in het bijzonder uit artikel 31, lid 1, d), ervan, blijkt dat de studenten die de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde volgen, handelingen zullen moeten stellen die aan de beoefenaars van de geneeskunde zijn voorbehouden.

A.3.2. Het bestreden decreet schendt bijgevolg artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 6, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dat « de vestigingsvoorwaarden, met uitzondering van de bevoegdheid van de Gewesten voor de vestigingsvoorwaarden inzake toerisme » aan de federale Staat voorbehoudt. In zijn arrest nr. 78/92 heeft het Hof reeds geoordeeld dat de vaststelling van de voorwaarden voor het behalen van een diploma of een academische graad tot de gemeenschapsbevoegdheden inzake onderwijs behoort, maar dat het feit de toegang tot een beroep van een welbepaald diploma of een welbepaalde graad afhankelijk te stellen, nog steeds een bevoegdheid van de federale Staat is.

Door te eisen dat de studenten die de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde volgen, gedurende twee jaar het beroep van arts uitoefenen, bepaalt dat decreet eveneens dat die studenten dat beroep mogen uitoefenen, wat een federale bevoegdheid is.

A.3.3. Het bestreden decreet schendt ook artikel 5, § 1, I, 1°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dat het vaststellen van de voorwaarden voor de uitoefening van de geneeskunde aan de federale overheid voorbehoudt. Aangezien de studenten die de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde volgen, gedurende twee jaar het beroep van arts moeten uitoefenen, wordt hun toegestaan handelingen te stellen die door het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 aan de beoefenaars van de geneeskunde worden voorbehouden.

A.3.4. De Ministerraad vordert bijgevolg de vernietiging van de artikelen 2 tot 11 van het decreet van 5 april 1995.

Memorie van de Franse Gemeenschapsregering

A.4.1. Aangezien de verzoekende vereniging geen groepering is van studenten in de geneeskunde en haar maatschappelijk doel niet bestaat in de verdediging van de belangen van laatstgenoemde studenten, noch in het onderwijs in de geneeskunde, heeft ze er geen belang bij het beroep in te stellen.

A.4.2. In het middel dat de verzoekende partij doet gelden, worden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet slechts voor de vorm aangevoerd. Het middel heeft in werkelijkheid betrekking op een schending van een Europese richtlijn, ten aanzien waarvan het Hof niet bevoegd is.

A.4.3. Het middel faalt in rechte, aangezien de studenten die in de ene gemeenschap en die welke in de andere gemeenschap zijn ingeschreven, zich niet in een vergelijkbare situatie bevinden : het beginsel van de gelijkheid moet, sedert de overheveling van het onderwijs naar de gemeenschappen, binnen het kader van elke gemeenschap worden beschouwd.

A.4.4. Het middel mist tevens feitelijke grondslag. Het bestreden decreet conformeert zich aan de richtlijn door reeds in het zevende studiejaar te voorzien in een praktische opleiding van zes maanden in een erkend ziekenhuis en een theoretische opleiding van minimum 200 uren. Door te stellen dat de praktische opleiding inhoudt dat de kandidaat persoonlijk deelneemt aan de beroepsactiviteit en deelt in de verantwoordelijkheden van de personen met wie hij werkt, bepaalt de richtlijn niet dat de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde enkel zou kunnen worden gevolgd door een arts die beschikt over alle prerogatieven die aan de uitoefening van de geneeskunst zijn gekoppeld. « Een stage kan uiteraard slechts worden gevolgd door iemand die nog niet de graad heeft behaald die wordt verleend na de studie welke een stage omvat. » Overigens bepaalde het vroegere stelsel van de opleiding van artsen ook dat de student van het zevende jaar diverse stages diende te volgen, waarin het hem was toegestaan deel te nemen aan de beroepsactiviteit van de personen met wie hij werkte, onder toezicht van professoren en stagemeesters.

Memorie van antwoord van de verzoekende partij

A.5.1. De bestreden bepaling voert een aanvullende opleiding in de huisartsgeneeskunde in, waarvan twee van de drie jaren moeten worden gevolgd na het behalen van het diploma van arts. De verzoekende vereniging, die artsen groepeerde, heeft dus belang bij het beroep.

A.5.2. De door de Vlaamse Regering opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid, volgens welke de aangevoerde ongrondwettigheid niet zou liggen in de bestreden bepaling, maar in artikel 3 van het decreet, dient te worden verworpen. De bestreden bepaling is immers geen gevolg van dat artikel 3, maar bevat de specifieke regel volgens welke de opleiding in de huisartsgeneeskunde zich uitstrekt over drie jaar, namelijk het vierde jaar van de tweede studiecycclus in de geneeskunde en twee jaren opleiding in de huisartsgeneeskunde. Het is dan ook die bepaling welke de regel bevat die de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde reeds in het vierde jaar van de tweede cycclus laat aanvangen.

A.5.3. Ten gronde dient te worden vermeld dat de Europese richtlijn bepaalt dat de studenten die de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde volgen, persoonlijk moeten deelnemen aan de beroepsactiviteit en in de verantwoordelijkheden moeten delen van de personen met wie zij werken, hetgeen volgens het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 enkel kan worden toegestaan aan de houders van het diploma van arts. Door toe te staan dat de studenten van het zevende jaar persoonlijk aan die activiteiten deelnemen en in die verantwoordelijkheden delen, schendt de bestreden bepaling dan ook de richtlijn, die in het hele land toepasselijk is.

Bijgevolg dreigt een discriminatie te ontstaan tussen de twee gemeenschappen ten aanzien van de inachtneming van de richtlijn. Zelfs als de Franse Gemeenschap nog niet wetgevend is opgetreden in die aangelegenheid, is zij er eveneens toe gehouden die richtlijn in acht te nemen. De federale Minister van Volksgezondheid heeft ministeriële besluiten uitgevaardigd om de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde te erkennen en met het oog op de erkenning van de in de huisartsgeneeskunde gespecialiseerde artsen.

De Ministerraad voert terecht een middel aan volgens hetwelk de bestreden bepaling artikel 5, § 1, I, 1°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen schendt. Het decreet regelt niet alleen een onderwijsaangelegenheid, maar bepaalt ook dat de kandidaten voor de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde handelingen zullen moeten kunnen stellen die aan de beoefenaars van de geneeskunde zijn voorbehouden.

Memorie van antwoord van de Vlaamse Regering

A.6.1. De Ministerraad kan nieuwe middelen aanvoeren in een memorie, maar kan bij die gelegenheid het onderwerp van het beroep niet uitbreiden. De memorie van de Ministerraad is bijgevolg onontvankelijk in zoverre zij die draagwijdte heeft.

Die nieuwe middelen kunnen bijgevolg enkel worden onderzocht in zoverre zij betrekking hebben op de bepaling die in het verzoekschrift is aangevochten, namelijk artikel 4, § 2, van het decreet van 5 april 1995.

A.6.2. De bestreden bepaling beperkt zich ertoe de duur van de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde vast te stellen door te preciseren dat één van die drie jaren samenvalt met het vierde jaar van de tweede cyclus van de studie in de geneeskunde. Zij heeft geen betrekking op de inhoud van die opleiding. Artikel 3 van het in het geding zijnde decreet handelt evenmin hierover. De middelen missen bijgevolg feitelijke grondslag.

Memorie van antwoord van de Franse Gemeenschapsregering

A.7.1. Als antwoord op de nieuwe middelen van de Ministerraad betoogt de Franse Gemeenschapsregering dat de gemeenschappen inzake onderwijs over residuaire bevoegdheden van de tweede graad beschikken; de uitzonderingen op die bevoegdheidstoewijzing dienen in enge zin te worden opgevat.

A.7.2. Met betrekking tot het middel dat is afgeleid uit de schending van artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dient te worden vermeld dat de vestigingsvoorwaarden een bevoegdheid vormen die aan de federale overheid is voorbehouden als uitzondering op de bevoegdheden die inzake het economisch beleid aan de gewesten zijn toegewezen. In zijn arrest nr. 25 heeft het Hof geoordeeld dat die uitzondering bijgevolg niet op de gemeenschappen kon worden toegepast; die overwegingen gelden *a fortiori* wanneer de bevoegdheidstoewijzing haar oorsprong vindt in de Grondwet zelf.

Bovendien is in het arrest nr. 78/92 reeds een soortgelijk middel verworpen, dat was aangevoerd tegen het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap. Die rechtspraak moet op deze zaak worden toegepast, in de wetenschap dat het werkelijke onderwerp van het bestreden decreet erin bestaat de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde te regelen, en niet de toegang tot een beroep afhankelijk te stellen van een diploma of een academische graad.

A.7.3. Met betrekking tot het middel afgeleid uit de schending van artikel 5, § 1, I, 1°, a), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, dienen ook vraagtekens te worden geplaatst bij de mogelijkheid om de bevoegdheden van de gemeenschappen inzake onderwijs, die uit de Grondwet zelf zijn geput, te beperken door middel van een door de bijzondere wetgever ingevoerde uitzondering op de bevoegdheden van de gemeenschappen op het vlak van de persoonsgebonden aangelegenheden.

In zijn arrest nr. 78/92 heeft het Hof een soortgelijk middel tegen het Vlaamse decreet van 12 juni 1991 verworpen. Die rechtspraak moet op deze zaak worden toegepast, aangezien het onderwerp van het bestreden decreet er niet in bestaat de organieke wetgeving betreffende de verstrekking van verzorging te regelen, maar er enkel in bestaat de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde te organiseren. Gesteld dat de persoonlijke deelname van de kandidaat aan de beroepsactiviteit of in de verantwoordelijkheden van de personen met wie hij

werkt, geacht wordt te behoren tot de organieke wetgeving betreffende de verstrekking van verzorging, dan zou moeten worden vastgesteld dat die beginselen rechtstreeks zijn ingeschreven in de richtlijn van 5 april 1993, die door het decreet enkel in de inteme rechtsorde wordt omgezet.

- B -

Ten aanzien van het belang van de verzoekende partij

B.1.1. De Franse Gemeenschapsregering werpt een exceptie van niet-ontvankelijkheid op volgens welke de verzoekende vereniging er geen belang bij heeft het beroep in te stellen omdat zij geen vereniging is van studenten in de geneeskunde en haar maatschappelijk doel niet bestaat in de verdediging van de belangen van laatstgenoemden, noch in het onderwijs in de geneeskunde.

B.1.2. Wanneer een vereniging zonder winstoogmerk zich op een collectief belang beroept, is vereist dat haar maatschappelijk doel van bijzondere aard is en, derhalve, onderscheiden van het algemeen belang; dat dit belang niet tot de individuele belangen van de leden is beperkt; dat het maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat dit maatschappelijk doel werkelijk wordt nagestreefd, wat moet blijken uit de concrete en duurzame werking van de vereniging, zowel in het verleden als in het heden.

B.1.3. Uit de statuten van de verzoekende partij blijkt dat haar maatschappelijk doel niet slechts de belangenverdediging van de aangesloten leden omvat, maar tevens de verdediging van het beroep van geneesheer in ruimere zin.

De bestreden bepalingen kunnen worden geacht de beroepsbelangen van de geneesheren rechtstreeks en ongunstig te kunnen raken doordat zij de voorwaarden voor de uitoefening van de geneeskunde zouden kunnen wijzigen.

Voor het overige is eveneens voldaan aan de andere in B.1.2 vermelde voorwaarden.

B.2.1. De Vlaamse Regering werpt een andere exceptie van niet-ontvankelijkheid op, naar luid waarvan het niet de bestreden bepaling, maar wel artikel 3 van het decreet van 5 april 1995 is dat voor de studenten van het vierde studiejaar van de tweede cyclus van de opleiding tot arts de ver-

plichting invoert om handelingen te stellen die tot de geneeskunde behoren, een verplichting die, volgens de verzoekende partij, de aangevoerde discriminatie in het leven roept.

B.2.2. Zelfs als andere bepalingen van het bestreden decreet dezelfde regel uitvaardigen, bepaalt het vierde lid van artikel 14 van het decreet van 12 juni 1991, toegevoegd bij artikel 4, § 2, van het aangevochten decreet van 5 april 1995, dat de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde reeds aanvangt in het vierde studiejaar van de tweede cyclus van de opleiding tot arts, hetgeen, volgens de verzoekende partij, de in dat jaar ingeschreven studenten zou verplichten handelingen te stellen die tot de geneeskunst behoren. Zij heeft er dus wel degelijk belang bij de vernietiging ervan te vorderen.

Ten aanzien van het onderwerp van het beroep

B.3.1. De Ministerraad voert in zijn memorie twee nieuwe middelen aan en concludeert dat zij een grondslag bieden voor de vernietiging van de artikelen 2 tot 11 van het bestreden decreet, terwijl de verzoekende partij enkel artikel 4, § 2, van dat decreet aanvecht.

B.3.2. Artikel 85, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof staat onder meer de Ministerraad toe een memorie in te dienen in een zaak betreffende een beroep tot vernietiging en daarin nieuwe middelen te formuleren. Een dergelijke tussenkomst vermag evenwel niet het beroep te wijzigen of uit te breiden.

De door de Ministerraad aangevoerde middelen zullen dus slechts worden onderzocht in zoverre zij betrekking hebben op artikel 4, § 2, van het decreet van 5 april 1995, dat het onderwerp van het beroep is.

Ten aanzien van de middelen

B.4.1. Het onderzoek van de middelen veronderstelt dat voorafgaandelijk de draagwijdte van het bestreden decreet van 5 april 1995 en meer bepaald de bestreden bepaling ervan, zijnde artikel 4, § 2, wordt vastgesteld.

B.4.2. Artikel 3 van de richtlijn 93/16/EEG van de Raad van 5 april 1993 ter vergemakkelijking van het vrije verkeer van artsen en de onderlinge erkenning van hun diploma's, certificaten en andere titels, bepaalt :

« De in artikel 2 bedoelde diploma's, certificaten en andere titels zijn :

a) *in België*

wettelijk diploma van doctor in de genees-, heel- en verloskunde / diplôme légal de docteur en médecine, chirurgie et accouchements, uitgereikt door de medische faculteiten van de universiteiten, door de centrale examencommissie of door de examencommissies van de Staat voor universitair onderwijs;

[...] »

B.4.3. In het Belgisch intern recht mag, luidens artikel 2, § 1, van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst «niemand [...] de geneeskunde uitoefenen die niet het wettelijk diploma bezit van doctor in de genees-, heel- en verloskunde, dat werd behaald in overeenstemming met de wetgeving op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, of die niet wettelijk ervan vrijgesteld is, en die bovendien de voorwaarden gesteld bij artikel 7, § 1 of § 2 niet vervult ». Wat de Vlaamse Gemeenschap betreft, dienen de woorden «diploma van doctor in de genees-, heel- en verloskunde, dat werd behaald in overeenstemming met de wetgeving op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens » sedert de inwerkingtreding van het decreet van 12 juni 1991 te worden gelezen als «diploma van arts, dat werd behaald overeenkomstig het decreet van 12 juni 1991 » (Arbitragehof, arrest nr. 78/92, B.5.5).

B.4.4. Artikel 14 van het decreet van 12 juni 1991 bepaalt dat de opleiding tot arts is opgedeeld in een kandidaatscyclus van drie studiejaar, gevolgd door een opleidingscyclus van vier studiejaar.

B.4.5. De bestreden bepaling van het decreet van 5 april 1995, namelijk artikel 4, § 2, voegt aan artikel 14 van het decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap een vierde lid toe, dat luidt :

« De totale studieomvang van de opleiding in de huisartsgeneeskunde bedraagt drie studiejaar, namelijk het vierde studiejaar van de tweede cyclus van de opleiding tot arts en de twee studiejaar van de opleiding in de huisartsgeneeskunde. »

B.4.6. Tijdens de parlementaire voorbereiding van het bestreden decreet werd gepreciseerd dat het pas na het behalen van het diploma van arts is, dit wil zeggen na het vierde studiejaar van de tweede cyclus van de studie in de geneeskunde, dat de houders ervan bezoldigde activiteiten van arts kunnen uitoefenen (ontwerp van decreet, Vlaamse Raad, *Gedr. St.*, 1994-1995, nr. 691/1, met name p. 3; verslag van de Commissie in de Vlaamse Raad, *ibid.*, 1994-1995, nr. 691/2, pp. 4 en 6, Vlaamse Raad, *Hand.*, 22 maart 1995, pp. 1340 en 1341).

Het eerste jaar van de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde wordt gegeven aan studenten die het laatste jaar van hun opleiding tot arts volgen.

B.4.7. Artikel 3 van het bestreden decreet voegt aan artikel 11 van het decreet van 12 juni 1991 twee leden toe waarvan het eerste bepaalt :

« Het gezamenlijke onderwijsprogramma van de eerste cyclus van de opleiding tot arts en van de eerste drie studie jaren van de tweede cyclus van deze opleiding, moet voldoen aan de vereisten bepaald in de Europese richtlijn van 5 april 1993, 93/16/EEG, Titel IV, welke in bijlage I is gevoegd. De geslaagden voor het jaarexamen van het derde studiejaar van de tweede cyclus krijgen van het universiteitsbestuur een certificaat dat bevestigt dat zij met goed gevolg de opleidingscyclus, bedoeld in artikel 23 van de hiervoor vermelde richtlijn, hebben voltooid, welke in bijlage II is gevoegd. »

Dat certificaat doet blijken dat de betrokkene zes studie jaren heeft voltooid. Het geeft hem geenszins de toelating in België de geneeskunde te beoefenen maar maakt het hem mogelijk de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde aan te vatten vooraleer hij zijn diploma van arts heeft behaald.

B.4.8. Uit die bepalingen volgt dat het diploma van arts wordt verkregen na zeven studie jaren en dat de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde wordt verstrekt in drie jaren waarvan het eerste jaar samenvalt met het zevende studiejaar geneeskunde.

Die organisatie is in overeenstemming met de interne wetgeving, vermits tijdens het eerste jaar van de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde de student die houder is van het in B.4.7 vermelde getuigschrift niet de geneeskunde beoefent : hij zal dat pas mogen doen nadat hij het diploma van arts heeft behaald, na zeven studie jaren.

B.5.1. De draagwijdte van de bestreden bepaling moet echter in die zin worden geïnterpreteerd dat men vermoedt dat ze overeenstemt met de internationale verplichtingen van België.

B.5.2. Artikel 30 van de voormelde richtlijn 93/16/EEG bepaalt :

« Iedere Lid-Staat op het grondgebied waarvan de volledige in artikel 23 bedoelde opleidingscyclus wordt gegeven, voert een specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde in, welke ten minste aan de in de artikelen 31 en 32 gestelde voorwaarden voldoet, en wel zodanig dat de eerste diploma's of certificaten of andere titels waarmee deze opleiding wordt afgesloten, uiterlijk op 1 januari 1990 worden afgegeven. »

B.5.3. Artikel 23, waarnaar wordt verwezen in artikel 30, luidt :

« 1. De Lid-Staten stellen de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van de arts afhankelijk van het bezit van een in artikel 3 genoemd diploma, certificaat of andere titel van arts waardoor wordt gewaarborgd dat de betrokkene gedurende de totale opleidingstijd :

a) voldoende kennis heeft verworven van de wetenschappen waarop de geneeskunst berust, alsmede een goed inzicht in de wetenschappelijke methoden, met inbegrip van de beginselen van de meting van biologische functies, in de beoordeling van wetenschappelijk vastgestelde feiten alsmede in het analyseren van gegevens;

b) voldoende kennis heeft verworven van de structuur, de functies en het gedrag van gezonde en zieke personen, alsmede van de wijze waarop de gezondheidstoestand van de mens wordt beïnvloed door zijn natuurlijke en sociale omgeving;

c) voldoende kennis heeft verworven van de klinische studievakken en de klinische praktijk, waardoor hij een samenhangend beeld heeft van de ziekten van lichaam en geest, van de geneeskunde voor wat de aspecten preventie, diagnose en therapie betreft, alsmede van de voortplanting van de mens;

d) onder deskundige leiding voldoende klinische ervaring in ziekenhuizen heeft opgedaan.

2. Een dergelijke totale geneeskundige opleiding omvat ten minste zes studiejaar of 5 500 uren theoretisch en praktisch onderwijs, dat aan een universiteit respectievelijk onder toezicht van een universiteit wordt gegeven.

[...] »

B.6. De aanhef van de richtlijn preciseert weliswaar « dat het van weinig belang is of deze opleiding in de huisartsgeneeskunde plaatsvindt in het kader van de basisopleiding van artsen naar nationaal recht of daarbuiten ». Het Hof stelt echter vast dat die overweging onverenigbaar kan lijken met de artikelen 23 en 30 van de richtlijn.

B.7. Onder de voorwaarden waaraan de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde moet voldoen, vermeldt artikel 31, lid 1, van de richtlijn overigens :

« [...]

a) alleen toegankelijk zijn nadat ten minste zes studiejaar in het kader van de in artikel 23 bedoelde opleidingscyclus met goed gevolg zijn voltooid;

[...]

d) de kandidaat dient persoonlijk aan de beroepsactiviteiten deel te nemen en in de verantwoordelijkheden van degenen met wie hij werkt, te delen.

[...] »

B.8. De lezing van de voormelde artikelen van de richtlijn 93/16/EEG doet de vraag rijzen of, teneinde toegang te hebben tot de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde, het volstaat dat de betrokkene een certificaat behaalt waarnaar artikel 23 van de richtlijn verwijst en waaruit blijkt dat hij met goed gevolg zes studiejaar van de geneeskundige opleiding heeft voltooid, dan wel of hij het diploma van arts, dat omschreven is in artikel 3 van de richtlijn, vooraf moet hebben behaald.

B.9. Overigens, indien artikel 31, lid 1, d), van de richtlijn in die zin moet worden geïnterpreteerd dat het niet een eenvoudige stageverplichting oplegt maar wel vereist dat tijdens de hele duur van zijn opleiding en vanaf het begin ervan de kandidaat professionele verantwoordelijkheden van arts op zich neemt, ongeacht het feit of het om een voltijdse opleiding gaat of om een deeltijdse opleiding die gelijkwaardig is aan een voltijdse opleiding van twee jaar, zoals artikel 34 van de richtlijn toestaat, zou ook die bepaling impliceren dat de kandidaat zijn specifieke opleiding pas aanvat wanneer hij houder is van het diploma van arts. In dat geval, zou de bestreden bepaling, om in overeenstemming te zijn met de richtlijn, aldus moeten worden geïnterpreteerd dat zij het mogelijk maakt dat diegenen die de specifieke opleiding volgen, handelingen stellen die tot de uitoefening van de geneeskunde behoren, vanaf hun zevende studiejaar. Zij zou dan een probleem van verenigbaarheid doen rijzen met het koninklijk besluit nr. 78, waarvan het voormelde artikel 2, § 1, vereist dat diegene die de geneeskunde beoefent houder is van het diploma van arts.

B.10. Bijgevolg dienen, voorafgaandelijk aan het onderzoek van de middelen, aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen met toepassing van artikel 177 van het E.G.- Verdrag de drie prejudiciële vragen te worden gesteld die hierna in het beschikkend gedeelte worden vermeld.

Om die redenen,

het Hof,

alvorens recht te doen ten gronde,

stelt aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen de volgende drie prejudiciële vragen :

1. Moet artikel 31, lid 1, a), van de richtlijn 93/16/EEG van de Raad van 5 april 1993 ter vergemakkelijking van het vrije verkeer van artsen en de onderlinge erkenning van hun diploma's, certificaten en andere titels, in samenhang gelezen met de artikelen 3 en 23 en met de overige bepalingen van titel IV van die richtlijn, in die zin worden geïnterpreteerd dat de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde pas kan worden aangevat nadat de betrokkene, na ten minste zes studie jaren, het in artikel 3 bedoelde diploma heeft behaald ?

2. Moet artikel 31, lid 1, d), van dezelfde richtlijn in die zin worden geïnterpreteerd dat het feit dat « de kandidaat [...] persoonlijk aan beroepsactiviteiten [dient] deel te nemen en in de verantwoordelijkheden van degenen met wie hij werkt, te delen » impliceert dat die kandidaat werkzaamheden van arts uitoefent die voorbehouden zijn aan de houders van de diploma's vereist door de artikelen 2 en 3 van de richtlijn ?

3. Zo ja, moet diezelfde bepaling in die zin worden genterpreteerd dat de kandidaat reeds bij het begin van de specifieke opleiding in de huisartsgeneeskunde werkzaamheden van arts zou moeten uitoefenen, ongeacht of het gaat om de voltijdse opleiding waarin artikel 31 van de richtlijn voorziet, of om de deeltijdse opleiding waarin artikel 34 voorziet ?

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 19 februari 1997.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior